

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Практикум з проблем європейської інтеграції
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

(код і назва спеціальності (тей))

Спеціалізація: (за наявності) __ немає

Освітньо-професійна програма: Міжнародні економічні відносини

(назва ОПП/ОНП)

Робоча програма навчальної дисципліни «Практикум з проблем європейської інтеграції». – Одеса: ОНУ, 2022. – 20 с.

Розробники: *Ніколаєв Ю.О.*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від «26» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

(Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ))

Погоджено із гарантом ОПП

(підпис)

(Тетяна РОДІОНОВА)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)
Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від «30» 08 2022 р.

Голова НМК

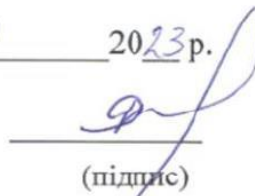
(підпис)

(Олег ХОРОШИЛОВ)
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри світового господарства і МЕНВ

Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Сергій Якубовський)
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

(_____)
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочнна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів - 2 змістових модулів – 2	Галузь знань: 29 – Міжнародні відносини Спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини Спеціалізації: - _____ (назва) Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський)</u>	<i>за вибором студента</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	-
		<i>Семестр</i>	
		3-й	-
		<i>Лекції</i>	
		-	-
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		-	-
		<i>Лабораторні</i>	
		30 год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	-
Форма підсумкового контролю: Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - набуття студентами знань щодо суті процесу європейської економічної інтеграції, основних напрямів процесу внутрішньої та зовнішньої конвергенції країн-учасниць та формування навичок ідентифікації країнових та наднаціональних моделей зближення в ЄС.

Завдання дисципліни:

-розуміння суті процесу європейської інтеграції і основних напрямів подальшої конвергенції країн-учасниць;

-чітке усвідомлення інституційного устрою ЄС та особливостей розподілу повноважень між національними та наднаціональними структурами управління;

-одержання знань з основних видів секторальної, горизонтальної, зовнішньої політики ЄС та політики захисту прав громадян;

-практична ідентифікація моделей розвитку держав-членів ЄС;

-формування навичок визначення етапності та критеріальності системного зближення країн-аплікантів на вступ, а також аналіз позитивних та негативних наслідків коінтеграції держав ЦСЄ до Європейського Союзу;

-усвідомлення основних напрямків, механізмів та інструментів зближення України та ЄС.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

ІК: Здатність виявляти та розв'язувати складні задачі і проблеми, генерувати нові ідеї у сфері міжнародних економічних відносин та/або під час навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

а) загальних (ЗК):

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

б) спеціальних (фахових) (СК):

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 4. Здатність оцінювати масштаби діяльності глобальних фірм та їхні позиції на світових ринках.

СК 5. Здатність застосовувати кумулятивні знання, науковотехнологічні досягнення, інформаційні технології для осягнення сутності феномену нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій.

ПРН 9. Здійснювати моніторинг, аналіз, оцінку діяльності глобальних фірм (корпорацій, стратегічних альянсів, консорціумів, синдикатів, трастів тощо) з метою ідентифікації їхніх конкурентних позицій та переваг на світових ринках.

ПРН 10. Розуміти закономірності та тенденції розвитку світового господарства і феномену нової економіки з урахуванням процесів інтелектуалізації, інформатизації та науково-технологічного обміну.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні засади інтеграційних процесів в ЄС; особливості формування, розробки та запровадження стратегії коінтеграції країни до ЄС; етапи формування, розробки та запровадження галузевих стратегій Європейського Союзу; механізм оптимізації національно-наднаціональних моделей науково-технічного співробітництва; механізми та інструменти інтеграційних процесів в ЄС; напрямки та етапи інтеграційних процесів в ЄС за участю України; особливості регулювання європейських проектів Україною; специфіку стратегій інших європейських країн; прийоми і способи абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами;

вміти: використовувати методику розробки та етапність реалізації спільних горизонтальних політик ЄС; збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних завдань; здійснювати управління процесами макро- та мікроекономічного регулювання в ЄС; реалізовувати і використовувати механізми та інструменти горизонтальних політик ЄС; проводити контроль управлінської результативності горизонтальних та секторальних політик ЄС; контролювати параметри міжнародної конкурентоспроможності галузей, регіонів країн Європейського Союзу; виявляти регулятивні пріоритети у формуванні системної підтримки малого і середнього бізнесу в ЄС.

3.Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль1. Теоретичні основи, етапи та механізми європейської економічної інтеграції

Тема 1. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції.

Поняття, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції. Сутність, теоретичні засади та передумови міжнародної економічної інтеграції. Цілі інтеграційного групування. Рівні інтеграції: мікро- та макроекономічний. Еволюція теоретичних концепцій міжнародної економічної інтеграції Інституціональні теорії інтеграції. Сучасні моделі розвитку інтеграційних процесів. Форми, стадії, механізми та наслідки міжнародної економічної інтеграції. Стратегії економічної інтеграції в умовах глобалізації. Інтеграційні альянси сучасного світового господар-

CTBa.

Тема 2. Суть, етапи та напрями розвитку європейської інтеграції.

Основні теорії європейської інтеграції: негативна та позитивна інтеграція Я.Тінбергена, економічна інтеграція Б.Баласи, «нових форм інтеграції» Алі М.Ель-Аграа, розширення Євросоюзу П.Савони та Ж.Карло, «Європи регіонів» М.Кітінга, Дж.Логліна, Р.Хадсона, А.Вільямса, «теорія концентричних кіл», неофункціоналізму, інституціоналізму. Створення ЄС та основні етапи його розвитку. Стадії європейської економічної інтеграції. Угода про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (1951), Договори про Європейське економічне співтовариство (1957), Маастрихтська угода про створення ЄС (1991), Амстердамська та Ніцька угоди. Трансформація інституційної моделі ЄС у контексті Лісабонської угоди про реформування ЄС (2007). Сучасні позиції Євросоюзу в глобальній економіці. Країнові та наднаціональні порівняння в ЄС. Цілі та завдання ЄС. Порядок денний – 2020 (Agenda-2020) та програма дій 2020-2030. «Соціальний порядок денний 2020-2025 рр.». Лісабонська стратегія ЄС (2020-2030). Стратегія «Європа 2030». Особливості фінансових криз в Євросоюзі.

Тема 3. Інституції та бюджет Європейського союзу.

Структурна будова ЄС, гілки влади. Повноваження та функції євроструктур: Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейський Парламент, Європейська Комісія, Європейський Суд, Європейська рахункова палата. Принципи субсидіарності, співвідносності, компліментарності та пропорційності. Договірною-правова основа функціонування ЄС. Правова система ЄС: нормативні акти первинного і вторинного права ЄС, феномен м'якого права в ЄС (керівні принципи; послання; декларації; спільні стратегії, дії та позиції ЄС; “білі книги”; “зелені книги”). Особливості формування та процедури прийняття бюджету ЄС. Сучасна структура бюджету, його дохідна та витратна частини. Механізми та інструменти виконання бюджету. Компліментарна модель фінансування європейських проєктів. Структурні фонди ЄС та фонд згуртування. Основні напрями бюджетної політики на 2021-2027 роки. Фінансова перспектива ЄС на період 2028-2034 років.

Тема 4. Спільні політики ЄС в різних секторах економіки.

Торговельна політика ЄС. Економічна інтеграція: зростання і конкурентоспроможність. Цілі та принципи спільної торговельної політики. Інструменти торговельної політики ЄС на зовнішніх товарних ринках. Система торговельних преференцій ЄС. Секторальні особливості спільної торговельної політики ЄС. Політика щодо конкуренції. Промислова та підприємницька політики. Конкурентність європейської промисловості. Єдиний ринок та промислова політика. Виклики європейській промисловості. Засади промислової політики. МСП в умовах єдиного ринку. Підприємницька політика. Правове середовище європейського бізнесу. Ділове середовище. Фінансування підприємств. Співпраця підприємств. Політика в різних секторах економіки. Політика щодо досліджень і технологій. Потреба в спільній політиці щодо досліджень. Засади спільної політики щодо до-

слідної діяльності. Положення про науково-дослідну діяльність в основоположних договорах. Рамкова програма з науково-дослідної діяльності. Прямі та непрямі заходи ЄС щодо науково-дослідної діяльності. Діяльність Спільного дослідного центру. Координування науково-дослідної діяльності в Європейському Союзі. Міжнародна наукова та технологічна співпраця. Науково-дослідна діяльність ЄС. Енергетична політика. Значення енергії для Європи. Міжнародна співпраця в енергетичній галузі. Енергетична стратегія ЄС. Внутрішній енергетичний ринок. Ринки електроенергії та газу. Ринок твердого палива. Ринок атомної енергії. Нафтовий ринок. Енергопостачання. Цілі в галузі енергетики й раціональне використання енергії. Спільна сільськогосподарська політика ЄС (ССП). Причини особливого підходу до сільського господарства. Засади ССП та її реформування. Управління та фінансування ССП. Аграрно-валютні питання та євро. Ціни на сільськогосподарську продукцію та якість товарів. Механізми прямої допомоги фермерам. Зовнішній напрямок ССП. Структурна політика та розвиток сільської місцевості.

Змістовний модуль 2. Країнові моделі в Європейському Союзі. Інтеграція України в ЄС

Тема 5. Особливості економічних моделей «старих» держав-членів ЄС.

Економічна модель ФРН. Економічна модель Франції. Англосаксонська економічна модель (Об'єднане королівство Великобританії та Північної Ірландії, Республіка Ірландія). Середземноморська економічна модель (Італія, Іспанія, Португалія, Греція). Скандинавська модель розвитку (Швеція, Фінляндія, Данія, Норвегія).

Тема 6. Особливості економічних моделей «нових» (з 2004 р.) держав-членів ЄС.

Позиції нових (з 2004 р.) держав-членів в економіці ЄС: економічна та соціальна диференціація. Спільні та відмінні риси трансформаційних процесів в державах ЦСЄ. Особливості імплементації «спільного доробку» ЄС. Роль спеціальних програм адаптації до членства «Про-ексешин» та «Пост-ексешин». Польська модель «шокової терапії» Л. Бальцеровича. Угорська економічна модель «градуалізму». Особливості економік Чехії та Словаччини. Специфіка використання новими країнами-членами структурних фондів ЄС, Фонду згуртування та фінансових механізмів європейських ініціатив.

Тема 7. Економічне співробітництво України з ЄС на сучасному етапі.

Основні форми економічного співробітництва України з Європейським Союзом. Торговельна політика ЄС щодо України. Еволюція співробітництва Україна – ЄС: від концепції партнерства до стратегії сусідства та Угоди про асоціацію. Україна в економічних концепціях сусідства Європейського Союзу. очікувані результати від курсу України на євроінтеграцію. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Основні напрями, що охоплює Угода про асоціацію. Адаптація законодавства. Гармонізації процедур стандартизації та сертифікації в Україні та ЄС.

Оцінка позитивних та негативних наслідків дії зони вільної торгівлі з ЄС.

Тема 8. Конкурентоспроможність та конкурентна політика України в контексті європейської інтеграції.

Конкурентне законодавство України в контексті інтеграції до ЄС. Загальні засади конкурентного регулювання в Україні. Регулювання конкуренції в ЄС. Державна допомога (надання прямих субсидій, пільг щодо сплати податків). Конкурентна політика ЄС. Поняття та форми конкурентної політики ЄС. Система антитрестівського регулювання в ЄС. Конкурентна політика ЄС щодо зловживання домінуючим становищем на ринку. Конкурентна політика та державна допомога. ЄС в системі міжнародного співробітництва у сфері проконкурентного регулювання. Механізм взаємодії торговельної та конкурентної політики ЄС. Регулювання конкуренції в економічних взаємовідносинах ЄС з Україною. Гармонізація законодавства України з правом ЄС в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Адаптація системи захисту конкуренції в Україні до комунітарної конкурентної політики ЄС.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усьо-го	у тому числі				Усьо-го	у тому числі			
л		п/с	лаб	ср	л		п/с	лаб	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи, етапи та механізми європейської економічної інтеграції.										
Тема 1. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції.	11	0	0	4	7	-	-	-	-	-
Тема 2. Суть, етапи та напрями розвитку європейської інтеграції.	11	0	0	4	7	-	-	-	-	-
Тема 3. Інституції та бюджет Європейського союзу.	12	0	0	4	8	-	-	-	-	-
Тема 4. Спільні політики ЄС в різних секторах економіки. Контрольна робота за ЗМ1.	12	0	0	4	8					
Разом за змістовим модулем 1	46	0	0	16	30	-	-	-	-	-

Змістовий модуль 2. Країнові моделі в Європейському Союзі. Інтеграція України в ЄС.										
Тема 5. Особливості економічних моделей «старих» держав-членів ЄС.	11	0	0	4	7	-	-	-	-	-
Тема 6. Особливості економічних моделей «нових» (з 2004 р.) держав-членів ЄС.	11	0	0	4	7	-	-	-	-	-
Тема 7. Економічне співробітництво України з ЄС на сучасному етапі.	10	0	0	2	8	-	-	-	-	-
Тема 8. Конкурентоспроможність та конкурентна політика України в контексті європейської інтеграції. Контрольна робота за ЗМ2.	12	0	0	4	8	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	44	0	0	14	30	-	-	-	-	-
Усього годин	90	0	0	30	60	-	-	-	-	-

**5.Теми семінарських занять
Семінарські заняття не передбачені.**

**6.Теми практичних занять
Практичні заняття не передбачені.**

7.Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. Виконання лабораторного завдання за темою.	4
2	Суть, етапи та напрями розвитку європейської інтеграції. Виконання лабораторного завдання за темою.	4
3	Інституції та бюджет Європейського союзу. Виконання лабораторного завдання за темою.	4
4	Спільні політики ЄС в різних секторах економіки. Виконання лабораторного завдання за темою. Контрольна робота за ЗМ1.	4
5	Особливості економічних моделей «старих» держав-членів ЄС. Виконання лабораторного завдання за темою.	4
6	Особливості економічних моделей «нових» (з 2004 р.) держав-членів	4

	ЄС. Виконання лабораторного завдання за темою.	
7	Економічне співробітництво України з ЄС на сучасному етапі. Виконання лабораторного завдання за темою.	2
8	Конкурентоспроможність та конкурентна політика України в контексті європейської інтеграції. Виконання лабораторного завдання за темою. Контрольна робота за ЗМ2.	4
	Разом	30

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1	Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. / Підготовка до лабораторного заняття.	7
2	Суть, етапи та напрями розвитку європейської інтеграції. / Написання і захист реферату. Вимоги до реферату: використання мінімум 10 джерел; обсяг – не менше 15 сторінок основного тексту; відсутність плагіату; захист під час консультацій викладача; оцінка за 100-бальною системою.	7
3	Інституції та бюджет Європейського союзу. / Написання есе. Вимоги до есе: повна самостійність в роботі; повна відсутність будь-яких запозичень; надсилання есе на офіційну електронну скриньку викладача; оцінка за 100-бальною системою.	8
4	Спільні політики ЄС в різних секторах економіки. / Підготовка до лабораторного заняття.	8
5	Особливості економічних моделей «старих» держав-членів ЄС. / Написання і захист реферату. Вимоги до реферату: використання мінімум 10 джерел; обсяг – не менше 15 сторінок основного тексту; відсутність плагіату; захист під час консультацій викладача; оцінка за 100-бальною системою.	7
6	Особливості економічних моделей «нових» (з 2004 р.) держав-членів ЄС. / Написання есе. Вимоги до есе: повна самостійність в роботі; повна відсутність будь-яких запозичень; надсилання есе на офіційну електронну скриньку викладача; оцінка за 100-бальною системою.	7
7	Економічне співробітництво України з ЄС на сучасному етапі. / Підготовка до лабораторного заняття.	8
8	Конкурентоспроможність та конкурентна політика України в контексті європейської інтеграції. / Написання і захист реферату. Вимоги до реферату: використання мінімум 10 джерел; обсяг – не менше 15 сторінок основного тексту; відсутність плагіату; захист під час консультацій викладача; оцінка за 100-бальною системою.	8
	Разом	60

9. Методи навчання

У процесі проведення лабораторних та інших видів навчальних занять будуть використані наступні методи навчання:

а) Словесні: усні презентації (аналітико-дослідницькі, інформативні візуалізації, презентації з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання;

б) Наочні: практичні ілюстрації (у тому числі мультимедійні інформативні блоки), демонстрація, метод безпосереднього спостереження, захист результатів власних досліджень;

в) Проблемно-орієнтовані: вправи; тренувальні вправи; творчі вправи; розв'язання розрахункових задач; виконання дослідів; ділові ігри; рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (реферати, ессе).

10.Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Для поточного контролю (за кожною темою курсу окремо) будуть використані наступні методи оцінювання: поточне оцінювання усних відповідей і письмових завдань, а також завдань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Для періодичного контролю (за кожним змістовним модулем) будуть використані наступні методи оцінювання: усне опитування, контрольна письмова робота, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінювання розв'язання розрахункових задач, захист результатів лабораторних робіт, оцінювання доповідей, бланкове тестування, оцінювання есе, оцінювання отриманих практичних навичок.

Для підсумкового контролю (заліку з навчальної дисципліни в цілому) будуть використані наступні методи оцінювання: усний опит, письмовий опит, тестування, оцінювання портфоліо, захист проєктів.

Критерії оцінювання результатів навчання - це ознака, на основі якої проводиться оцінювання цих результатів і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень студентів і трансформуються в оцінку згідно затверджені шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено конкретні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни “Практикум з проблем європейської інтеграції”.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ДИСЦИПЛІНИ “ПРАКТИКУМ З ПРОБЛЕМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ”

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість розрахункових /тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину

	основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого, під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого, під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу, робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Максимана кількість балів за заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Середній бал за всі заняття (завдання)
Змістовний модуль 1			
Поточний контроль під час лабораторних занять	100	8	100
Поточний контроль самостійної роботи	100	15	100
Контрольна робота за змістовим модулем	100	1	100
Усього за змістовим модулем 1 (середній бал)	100	24	100
Змістовний модуль 2			
Поточний контроль під час лабораторних занять	100	7	100
Поточний контроль самостійної роботи	100	15	100
Контрольна робота за змістовим модулем	100	1	100
Усього за змістовим модулем 2 (середній бал)	100	23	100
Підсумковий контроль (залік)	100	1	100
Підсумкова кількість балів (середній бал)	100	48	100

11. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття, передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції.
2. Сутність, теоретичні засади та передумови міжнародної економічної інтеграції.
3. Цілі інтеграційного групування.
4. Рівні інтеграції: мікро- та макроекономічний.
5. Еволюція теоретичних концепцій міжнародної економічної інтеграції.
6. Інституціональні теорії інтеграції.
7. Сучасні моделі розвитку інтеграційних процесів.
8. Форми, стадії, механізми та наслідки міжнародної економічної інтеграції.
9. Стратегії економічної інтеграції в умовах глобалізації.
10. Інтеграційні альянси сучасного світового господарства.
11. Основні теорії європейської інтеграції: негативна та позитивна інтеграція Я.Тінбергена, економічна інтеграція Б.Баласи, «нових форм інтеграції» Алі М.Ель-Аграа, розширення Євросоюзу П.Савони та Ж.Карло, «Європи регіонів» М.Кітінга, Дж.Логліна, Р.Хадсона, А.Вільямса, «теорія концентричних кіл», не-офункціоналізму, інституціоналізму.
12. Створення ЄС та основні етапи його розвитку.
13. Стадії європейської економічної інтеграції. Угода про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (1951), Договори про Європейське економічне співтовариство (1957), Маастрихтська угода про створення ЄС (1991), Амстердамська та Ніцька угоди.
14. Трансформація інституційної моделі ЄС у контексті Лісабонської угоди про реформування ЄС (2007).
15. Сучасні позиції Євросоюзу в глобальній економіці.
16. Країнові та наднаціональні порівняння в ЄС.
17. Цілі та завдання ЄС.
18. Порядок денний – 2020 (Agenda-2020) та програма дій 2020-2030.
19. «Соціальний порядок денний 2020-2025 рр.».
20. Лісабонська стратегія ЄС (2020-2030).
21. Стратегія «Європа 2030».
22. Особливості фінансових криз в Євросоюзі.
23. Структурна будова ЄС, гілки влади.
24. Повноваження та функції євроструктур: Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейський Парламент, Європейська Комісія, Європейський Суд, Європейська рахункова палата.
25. Принципи субсидіарності, співвідносності, компліментарності та пропорційності.
26. Договірні-правова основа функціонування ЄС.
27. Правова система ЄС: нормативні акти первинного і вторинного права ЄС, феномен м'якого права в ЄС (керівні принципи; послання; декларації; спільні стратегії, дії та позиції ЄС; «білі книги»; «зелені книги»).
28. Особливості формування та процедури прийняття бюджету ЄС. Су-

часна структура бюджету, його дохідна та витратна частини. Механізми та інструменти виконання бюджету.

29. Компліментарна модель фінансування європейських проектів.
30. Структурні фонди ЄС та фонд згуртування.
31. Основні напрями бюджетної політики ЄС на 2021-2027 роки.
32. Фінансова перспектива ЄС на період 2028-2034 років.
33. Торговельна політика ЄС.
34. Економічна інтеграція: зростання і конкурентоспроможність. Цілі та принципи спільної торговельної політики.
35. Інструменти торговельної політики ЄС на зовнішніх товарних ринках.
36. Система торговельних преференцій ЄС.
37. Секторальні особливості спільної торговельної політики ЄС.
38. Політика щодо конкуренції.
39. Промислова та підприємницька політики.
40. Конкурентність європейської промисловості.
41. Єдиний ринок та промислова політика.
42. Виклики європейській промисловості.
43. Засади промислової політики.
44. МСП в умовах єдиного ринку.
45. Підприємницька політика.
46. Правове середовище європейського бізнесу.
47. Ділове середовище. Фінансування підприємств. Співпраця підприємств.
48. Політика щодо досліджень і технологій.
49. Потреба в спільній політиці щодо досліджень. Засади спільної політики щодо дослідної діяльності. Положення про науково-дослідну діяльність в основоположних договорах.
50. Рамкова програма з науково-дослідної діяльності. Прямі та непрямі заходи ЄС щодо науково-дослідної діяльності. Діяльність Спільного дослідного центру.
51. Координування науково-дослідної діяльності в Європейському Союзі. Міжнародна наукова та технологічна співпраця. Науково-дослідна діяльність ЄС.
52. Енергетична політика. Значення енергії для Європи. Міжнародна співпраця в енергетичній галузі.
53. Енергетична стратегія ЄС. Внутрішній енергетичний ринок.
54. Ринки електроенергії та газу. Ринок твердого палива. Ринок атомної енергії. Нафтовий ринок. Енергопостачання. Цілі в галузі енергетики й раціональне використання енергії.
55. Спільна сільськогосподарська політика ЄС (ССП). Причини особливого підходу до сільського господарства. Засади ССП та її реформування. Управління та фінансування ССП. Аграрно-валютні питання та євро. Ціни на сільськогосподарську продукцію та якість товарів. Механізми прямої допомоги фермерам. Зовнішній напрямок ССП. Структурна політика та розвиток сільської місцевості.
56. Економічна модель ФРН.
57. Економічна модель Франції.

58. Англосаксонська економічна модель (Об'єднане королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Республіка Ірландія).
59. Середземноморська економічна модель (Італія, Іспанія, Португалія, Греція).
60. Скандинавська модель розвитку (Швеція, Фінляндія, Данія, Норвегія).
61. Позиції нових (з 2004 р.) держав-членів в економіці ЄС: економічна та соціальна диференціація.
62. Спільні та відмінні риси трансформаційних процесів в державах ЦСЄ.
63. Особливості імплементації «спільного доробку» ЄС. Роль спеціальних програм адаптації до членства «Про-ексешин» та «Пост-ексешин».
64. Польська модель «шокової терапії» Л. Бальцеровича.
65. Угорська економічна модель «градуалізму».
66. Особливості економік Чехії та Словаччини.
67. Специфіка використання новими країнами-членами структурних фондів ЄС, Фонду згуртування та фінансових механізмів європейських ініціатив.
68. Основні форми економічного співробітництва України з Європейським Союзом.
69. Торговельна політика ЄС щодо України.
70. Еволюція співробітництва Україна – ЄС: від концепції партнерства до стратегії сусідства та Угоди про асоціацію.
71. Україна в економічних концепціях сусідства Європейського Союзу.
72. Очікувані результати від курсу України на євроінтеграцію.
73. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.
74. Основні напрями, що охоплює Угода про асоціацію. Адаптація законодавства.
75. Гармонізації процедур стандартизації та сертифікації в Україні та ЄС.
76. Оцінка позитивних та негативних наслідків дії зони вільної торгівлі з ЄС.
77. Конкурентне законодавство України в контексті інтеграції до ЄС.
78. Загальні засади конкурентного регулювання в Україні.
79. Регулювання конкуренції в ЄС.
80. Державна допомога (надання прямих субсидій, пільг щодо сплати податків).
81. Поняття та форми конкурентної політики ЄС.
82. Система антитрестівського регулювання в ЄС.
83. Конкурентна політика ЄС щодо зловживання домінуючим становищем на ринку.
84. Конкурентна політика та державна допомога.
85. ЄС в системі міжнародного співробітництва у сфері проконкурентного регулювання.
86. Механізм взаємодії торговельної та конкурентної політики ЄС.
87. Регулювання конкуренції в економічних взаємовідносинах ЄС з Україною.
88. Гармонізація законодавства України з правом ЄС в рамках Угоди про

асоціацію між Україною та ЄС.

89. Адаптація системи захисту конкуренції в Україні до комунітарної конкурентної політики ЄС.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

За кожен модуль оцінка розраховується за 100-бальною шкалою. Кожна модульна контрольна робота оцінюється за 100-бальною шкалою. Фінальна оцінка за кожний змістовний модуль розраховується як середня арифметична з п'яти 100-бальних оцінок: оцінок за кожну з чотирьох тем і оцінки за модульну контрольну роботу. Підсумкова оцінка за всі два змістовні модулі даної дисципліни розраховується як середня арифметична з фінальних оцінок за кожний змістовний модуль. **Фінальною оцінкою за поточний контроль** є підсумкова (середня арифметична) оцінка за всі два змістовні модулі.

Окремо проводиться **підсумковий контроль**, який оцінюється за 100-бальною шкалою.

Фінальна (залікова) оцінка з навчальної дисципліни – це середнє арифметичне з фінальної оцінки за поточний контроль та оцінки за підсумковий контроль.

Поточний контроль										Підсумковий контроль	Фінальна (залікова) оцінка з навчальної дисципліни
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2						
T1	T2	T3	T4	Контр. робота	T5	T6	T7	T8	Контр. робота		
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90-100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

Все необхідне навчально-методичне забезпечення міститься в GOOGLE-класі за адресою: <https://classroom.google.com/c/NjE1NjQ3MDQ3Nzcz> Код курсу – d7jgvla

До складу вказаного вище навчально-методичного забезпечення курсу відносяться:

- Робоча програма навчальної дисципліни;
- Силабус;
- Навчально-методичні матеріали для самостійної роботи студентів;
- Мультимедійні презентації;
- Плани лабораторних занять;
- Навчальний посібник: Європейська економічна інтеграція: навчальний посібник /С.М. Кваша, О.М. Файчук, О.В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2019. – 282 с.
- Навчально-методичні матеріали для поточного, періодичного і підсумкового контролю.

14.Рекомендована література

Основна

- 1.Європейська економічна інтеграція: навчальний посібник /С.М. Кваша, О.М. Файчук, О.В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2019. – 282 с.
- 2.European economic integration: Tutorial / S.M. Kvasha, O.M. Faichuk, O.V. Faichuk. – K.: NULES of Ukraine, 2019. – 270 p.
- 3.Менеджмент європейської економічної інтеграції :[підр.]/ С.М. Писаренко, Н.В. Горін, Л.А. Українець та ін.; за ред. С.М. Писаренко. – К.: Знання, 2020. – 373 с.
- 4.Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: [навч. посіб.]/ Д. Г. Лук'яненко ; Київський національний економічний ун-т. - К.: КНЕУ, 2019. - 204 с.
- 5.Копійка В.В. Європейський Союз на сучасному етапі: структурні зміни та стратегія розвитку / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко, М.А. Миронова. – К.: Знання, 2019. – 94 с.

Додаткова

- 1.Tinbergen J. International Economic Integration / J. Tinbergen. Amsterdam: Elsevier, 1954.
- 2.Білик Ю.Д. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство / Ю.Д. Білик. – К.: Алерта, 2020. – 246 с.
- 3.Міжнародна економічна діяльність України: [навч. посіб.] / В.П. Галушко, Н.Є. Голомша, О.М. Файчук, О.В.Файчук. – К.: НУБіП України. 2019. – 447 с.
- 4.Чужиков В.І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія [монографія]/ В.І. Чужиков. – К.: КНЕУ, 2019. – 272 с.
- 5.Гнатюк М. М. Потенціал політичної суб'єктності Європейського Союзу в сучасній системі міжнародних відносин / М. М. Гнатюк. –Житомир: Рута, 2019. – 316 с.

6. Europe 2030. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission. – Brussels, 03.03.2020. COM (2020) 2030. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Євростат. Електронний ресурс, що містить найрізноманітнішу статистичну інформацію про Європейський союз (можливість пошуку за різними критеріями, в т.ч. за галузевою ознакою). – Режим доступу: epp.eurostat.ec.europa.eu

2. Міжнародний валютний фонд – www.imf.org На цьому сайті у вільному доступі є статистична інформація про основні економічні показники 184 країн світу.

3. Комісія ООН з торгівлі та розвитку – www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=3198&lang=1 На цьому сайті у вільному доступі є статистична інформація про платіжний баланс – експорт, імпорт товарів та послуг, рух прямих, портфельних та інших інвестицій усіх країн-членів ООН.

4. Центральне розвідувальне управління США (ЦРУ) – www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/ Цей сайт містить аналітично-статистичну інформацію, соціально-економічні показники та міжнародні торгові та фінансові індикатори 231 країни та території.

5. Modernising and Simplifying the CAP. Economic challenges facing EU agriculture// European Commission. - 11 December 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/consultations/cap-modernising/soc_background_final_en.pdf

6. [eu/agriculture/sites/agriculture/files/consultations/cap-modernising/soc_background_final_en.pdf](https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/consultations/cap-modernising/soc_background_final_en.pdf)

7. ЄС-Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/dcfta_guidebook_web.pdf

8. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248387631&cat_id=223223535